

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри психології
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора психологічних наук, професора **Мирослави САДОВОЇ**
на дисертацію **Ірини ІВАНОВОЇ**
на тему: «**Стильові характеристики мисленнєвої діяльності студентської молоді**»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 «Психологія»
галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»

Актуальність теми дослідження. Трансформації у системі вищої освіти (запровадження компетентнісного підходу в навчанні, орієнтація на європейський досвід підготовки фахівців, пошук можливостей коректного використання штучного інтелекту в освітньому процесі тощо) зумовлюють важливість пошуку ефективних психолого-педагогічних технологій у вищій школі, що неминуче призводить до необхідності розширення й поглиблення наукових знань про мисленнєву діяльність студентської молоді.

Стиль мисленнєвої діяльності впливає на спосіб розв'язання мисленнєвих задач й позначається на ефективності цього процесу. Будучи виробленим у старшому шкільному віці, він продовжує розвиватися у віці студентському під впливом інтенсивної навчальної діяльності. Сензитивність студентського віку для удосконалення стилю мислення особистості є підґрунтям для здійснення необхідних формувальних впливів навчальної діяльності на цей процес.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Дисертація характеризується класичним підходом до вивчення проблематики відповідно до теми та завдань, які поставлені перед здобувачкою. Робота складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, які об'єднують підрозділи, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел українських та зарубіжних науковців та статистичною оцінкою результатів проведених досліджень.

Аналіз структури і змісту дисертації. Структура дисертації дозволила авторці повно охопити предмет дисертаційного дослідження.

У **першому розділі** роботи обґрунтовано: сутність стилю мисленнєвої діяльності особистості; вікові особливості мисленнєвої діяльності студентської молоді; вимоги освітнього процесу до мисленнєвої діяльності студентської молоді.

У **другому розділі** описано: організацію емпіричного дослідження; аналіз результатів емпіричного дослідження; аналіз характеристик мислення студентської молоді; аналіз типів поєднання характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді.

У **третьому розділі** здійснено: опис принципів організації освітнього процесу з урахуванням стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді; опис методів та прийомів урахуванням стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді в навчальній діяльності; аналіз можливостей розвитку стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді під час навчальних занять; аналіз психологічних механізмів розвитку стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді під час навчальних занять; аналіз та обґрунтування педагогічних умов розвитку стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді під час навчальних занять; аналіз рекомендованих психолого-педагогічною наукою методів

і прийомів розвитку різних видів мислення та розумових операцій студентської молоді під час навчальних занять; обґрунтування методів й прийомів урахування стильових характеристик мисленнєвої діяльності у практиці надання психологічної допомоги студентам; розроблення програми розвитку стильових характеристик мисленнєвої діяльності студентської молоді та її апробацію.

Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації висвітлені у 9 наукових працях, з яких стаття у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей.

Також, результати дисертації було апробовано на п'яти наукових конференціях.

Таким чином, наукові результати описані в дисертації повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувачки.

Позитивні сторони роботи. Здійснено вдалий підбір батареї психодіагностичного інструментарію, який в широкому та глибинному спрямуванні розкриває сутність об'єкту досліджуваної проблеми.

Застосовано математично-статистичні методи, що підтверджують якість експериментальних досліджень: частотний аналіз, обчислення середніх значень та стандартних відхилень, кутове перетворення Фішера з попарним порівнянням груп, t-критерій Стюдента, факторний аналіз даних.

Методичне забезпечення досліджуваної теми обґрунтовано на високому рівні кваліфікації дисертантки: принципи, прийоми, методи, тести, програма тренінгу і т. д.

Грамотно досліджено та проаналізовано на емпіричному рівні стильові характеристики мисленнєвої діяльності студентської молоді. Особливу увагу хочу звернути на факторний аналіз даних, за рахунок якого з'ясовано, що стильові характеристики мисленнєвої діяльності студентської молоді можуть бути систематизовані таким чином: характеристики креативності стилю мислення; характеристики стилю опанування інформації; характеристики стилю оцінювання інформації; характеристики стилю перетворення інформації; характеристики стилю оперування символами; характеристики стилю орієнтування мисленнєвого процесу; характеристики стилю орієнтування на якість процесу (тобто на результат); характеристики активності мисленнєвого процесу (орієнтованість на пошук альтернатив).

Обґрунтовано та проаналізовано великий обсяг літературних джерел за темою дослідження сучасних українських вчених різних наукових та освітніх організацій.

Якісно обґрунтована вибірка досліджуваних за кількістю досліджуваних (296) та за різними спеціальностями (відмінності за віком та фахом).

Вдало сформовано та обґрунтовано висновки за науковою темою, що розкривають сутність завдань дослідження.

Дисертаційне дослідження має високий рівень унікальності.

Рекомендації:

1. Робота значно виграла б за умови більш розгорнутого аналізу праць зарубіжних дослідників із проблем стилю мисленнєвої діяльності особистості.

2. Оскільки в теоретичному розділі роботи йдеться про різні види мислення, мисленнєві операції, особливості мисленнєвого процесу та стилі мислення, виникає запитання про сутність понять: «вид мислення» та «стиль мислення», їх спільні та відмінні характеристики.

3. У третьому розділі дисертації здійснений аналіз різних напрямів психотерапії щодо їх орієнтування на стильові характеристики мисленнєвої діяльності особистості. Чи можете Ви порекомендувати якісь психотерапевтичні техніки для активізації різних стильових характеристик мислення?

Вважаю, що висловлені рекомендації не є визначальними, не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертації.

Висновок щодо дисертації. Вважаю, що дисертація здобувачки ступеня доктора філософії Іванової Інни Олександрівни на тему: «Стильові характеристики мисленнєвої діяльності студентської молоді» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукові завдання, що має істотне значення для спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки».

Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а Інна Іванова заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент професор кафедри психології Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор психологічних наук, професор Мирослава САДОВА